

PROFESOR KLONIMIR ŠKALKO

MATE ZANINOVIC
Filozofski fakultet u Zadru

UDK: 37(091)(497.18):92
Izvorni znanstveni rad

Priljeno: 1984-10-31

Profesor Klonimir Škalko potječe iz učiteljske obitelji, pa se i on opredijelio učiteljskom zvanju. Rođen je u Olibu 1895, a nakon završene osnovne škole i pripravnice, koja je u ono vrijeme nadomještala niže razrede srednje škole, upisao se u Mušku učiteljsku školu u Arbanasima kraj Zadra, kako se u ono vrijeme nazivala ova škola. Diplomirao je 1914. g. a prvo učiteljsko mjesto bilo mu je selo Banjevci, benkovački kotar. U tome mjestu ostaje od 1. listopada 1914. do 30. rujna 1919. godine. Budući da mu je prijetila opasnost da ga Talijani uhapsu nakon što su okupirali Dalmaciju po završetku prvog svjetskog rata, prešao je u Zagreb gdje radi u novinsko-informativnom odsjeku Narodnog vijeća u Zagrebu. Nakon kratkog vremena od Ivka Radovanovića, koji je 1920. postao pokrajinski školski nadzornik, dobije pismo da se vrati u Zadar i preuzme dužnost učitelja Vježbaonice. Premda mu se bilo teško vratiti, on preuzima dužnost učitelja Vježbaonice i prefekta Đačkog doma. Talijani su ometali rad Učiteljske škole nakon ugovora u Rapallu 12 XI 1920. pa je zajedno s nastavnicima Učiteljske škole prešao u Dubrovnik, a zatim se upisuje u Višu pedagošku školu u Zagrebu. Neko vrijeme službuje u Visu, a nakon diplomiranja VPS postavljen je za nastavnika Učiteljske škole u Šibeniku. Nastavio je školovanje na Visokoj pedagoškoj školi u Zagrebu i nakon diplomiranja postaje profesor pedagoške grupe predmeta na Učiteljskoj školi u Šibeniku. Pred početak drugog svjetskog rata postaje direktor Učiteljske škole u Šibeniku, a nakon dolaska Talijana u Šibenik bio je uhapšen i poslan u logor gdje ostaje sve do kraja 1943. Nakon oslobođenja zemlje živi i djeluje u Zagrebu, gdje je i umro 1961. godine.

Profesor Klonimir Škalko bavio se spisateljskim radom, a kao vrstan pedagog napisao je više zapaženih pedagoških monografija i rasprava. Po svojim nazorima bio je liberalno i demokratski usmjeren i veliki je patriot, a na društvenom polju vrlo aktivan i angažiran sve do smrti.

U istaknute prosvjetne i kulturne radnike Dalmacije spada i Klonimir Škalko. Rođen je u Olibu, otoku zadarskog arhipelaga, 30. srpnja 1895. godine. Potječe iz učiteljske obitelji, u kojoj se njegovala i održavala slavenska pripadnost, nasuprot službenoj politici austrijske uprave u Dalmaciji. Njegovi djed i otac Šimun bili su učitelji. Majka mu Marija potječe iz obitelji Dorčić. Osnovnu školu polazio je u Olibu, na istoimenom otoku, a završio ju je na otoku Premudi, gdje mu je otac službovao. Nakon završene osnovne škole, školovanje je nastavio u pripravnici muške učiteljske škole u Arbanasima, kod Zadra, na hrvatskom jeziku, kako se u to vrijeme govorilo. Pripravnicu je absolvirao u školskoj 1909/1910. godini,¹ a učiteljsku školu završava pohvalnim uspjehom u mjesecu srpnju 1914. godine.²

¹ I. Program Č. K. Muškog preparandija u Arbanasima za školsku god. 1909.—1910, U Zadru, Naklada Č. K. Preparandija, 1910, str. 46 i 51.

² Č. k. Muški preparandij u Arbanasima Svjedodžba zrelosti za pučke škole, br. 21., 1913 : 1914, U Arbanasima, 5. srpnja 1914.

Na njegovoj diplomi pored uspjeha stoji i sljedeće: »Kandidat je primio za vrijeme svoga obrazovanja devet stotina trideset i dvije K (krune, primjedba M. Z) stipendije iz zaklade državopokrajinske i obavezao se je da će učiteljevati za šest godina u kraljevinama i zemljama zastupanim u cesarevinskom vijeću.«³ Prvo učiteljsko mjesto Klonimira Škalke bilo je u Banjevcima, benkovački kotar i tu je službovao od 1. listopada 1914. do 30. rujna 1919. godine.

Učiteljsku dužnost Škalke je najsavjesnije obavljao i to sa zapaženim uspjehom, a u školu je uvijek na vrijeme dolazio, odjeven i uređen s kravatom, »kao da odlazi na polaganje stručnog ispita«.⁴ Uslijed ratnih neprilika u prvom svjetskom ratu, nakon što mu je prijetila opasnost da ga talijanski okupator Dalmacije, zajedno s ocem Šimunom uhapsi, odlazi u Zagreb. Njegov otac teže bolestan nije mogao bježati, pa su ga Talijani i konfinirali. O spomenutim prilikama, nakon prvog svjetskog rata i nakon dolaska talijanskih okupatora u Dalmaciju, neka nam kaže sam profesor Škalke: »Odmah su započela deportiranja i interniranja naših ljudi u okupiranom području, od talijanskih okupatorskih vlasti. Jednog dana sam bio obavješten od pouzdane osobe, da ću sigurno biti deportiran, i ja, i moj otac. Ako možemo, neka izbjegnemo i odemo iz okupiranog područja. Otac je bio bolestan i nije mogao da se makne, a ja sam se odlučio. Informacija je bila točna. Došli su poslije nekoliko dana i oca su bolesnog odveli. Ja sam izbjegao ono, što nisam izbjegao u drugoj, posljednjoj okupaciji. Poslije raznih peripetija našao sam se u novinarsko-informativnom odsjeku Narodnog vijeća u Zagrebu. Radim u sobi s Nazorom, Katalinić-Jeretovom i dr Werkom. Izdaje se i priprema jedan dio propagandnog materijala za mirovnu konferenciju u Parizu. Poslije moje banjevačke škole, to je za mene bila velika škola. Mnogo poticaja. Uopće sam bio sa sobom zadovoljan.«⁵

O daljnjem životnom putu prof. Klonimir Škalke nastavlja: »Moj mir poremeti pismo iz Splita. Piše mi Ivko Radovanović.⁶ Potrebno bi svakako bilo, da odem u Arbanase, u Internat učiteljske škole kao odgojitelj, i da preuzmem mjesto učitelja vježbaonice. To je odluka prosvjetnih vlasti. On me savjetuje, da smjesta otputujem iz Zagreba i svratim u Split. Stvar je hitna. Dakle, treba se brzo odlučiti.

Ivko Radovanović se već isticao među naprednim učiteljstvom u Dalmaciji. Široko obrazovan, energičan, borben, napredan i nadasve logičan. Imponirao nam je u svačemu, pa i svojom pojavom. Za nas ondašnje mlade bio je pravi autoritet. Njegova ponuda značila je priznanje i čast.

I još nešto. Našu smo matičnu školu svi voljeli. Teško to može shvatiti onaj, tko to nije zbilja osjetio. Kod mene je bilo još i nešto naročito. Moj djed, otac i ja završili smo školovanje u toj školi. Nešto me vuklo tamo u školu, koju sam tek pred nekoliko godina završio.

³ Isto, str. 2.

⁴ Petar Troskot, umirovljeni učitelj iz Banjevaca, autoru ovoga rada. Sada živi u Šibeniku.

⁵ *Učiteljska škola Zadar 1886—1956* (Zbornik), Prof. Klonimir Škalke: »Posljednji dani naše učiteljske škole«, str. 103—110.

⁶ Ivko Radovanović (1878—1938), rođen u Hvaru, a 1920. godine postavljen za pokrajinskog školskog nadzornika za Dalmaciju.

Nije to bila samo bolećiva sentimentalnost. Ponuda je dakle, u svakom pogledu, bila za mene privlačna. Neobična. Srcem sam je odmah prihvatio. Ali kako poći pod okupatorsku vlast, od koje sam pobjegao? Kako se najednom pojaviti u Zadru, u vojnopoličkom i propagandnom centru okupiranih krajeva? Kako se odlučiti? Da odem, ili ne? Prijatelji su me odvrćali. Sjećam se još argumenata dr Werka i Ilije Zećevića.

U mladom čovjeku, u ovakvoj situaciji obično prevladaju argumenti osjećaja. Sve su se zapreke malo pomalo srušile u mojoj svijesti. Pa i ona najjača, koju su mi najviše sugerirali. Ne mora njihova evidencija i obavještajna služba biti tako precizna. Ipak su tek došli, tapkaju, boje se. Zato i zatvaraju. Najzad najjači argument: tamo ću ipak naći naše ljude, naći ću svoje bivše profesore, prijatelje, omladinu.

Odlučio sam se i preko Splita otputovao na svoju novu dužnost.«⁷ Brzojavnim naređenjem Pokrajinske uprave za Dalmaciju, u to vrijeme već u Splitu, od 25. rujna 1919. godine postavljen je prefektom pri učiteljskoj školi u Arbanasima kod Zadra i u tome svojstvu je službovao do 30. rujna 1921. godine.⁸ U tom razdoblju svoga života proživio je s učenicima učiteljske škole u Arbanasima vrlo teške i dramatične dane okupacije, a posebno nakon sklopljenog ugovora u Rapallu 12. studenoga 1920. godine. Zajedno s učenicima i drugim osobljem učiteljske škole u Arbanasima napustio je Zadar, koji su Talijani anektirali. O tom odlasku iz Zadra, profesor Škalko je pisao: »Već smo u prvom svitanju bili svi na nogama. Parabrod rano putuje. Ali i inače nam se nije dalo te noći spavati. I ne znajući jedan za drugoga još jednom smo pregledali sve. Svaki kutić. Obišao sam ga još jednom onog jutra, baš kad ga je počelo zlatiti lipanjsko sunce.

Odlazimo. Naročiti osjećaj. Dirljiv. Kao da se opraštamo sa svojim milim i dragim. Putujemo nekud daleko, daleko... i dugo nećemo vidjeti. Rastanak sa svim onim mjestima, gdje su ostale tolike uspomene. Da, težak rastanak. Sumorno raspoloženje, dok je sve oko nas u ljepoti i bujnom cvatu.

Ali nas najednom prožme ljepota i veselje tog sunčanog jutra. Nestaje rezignacije i beznada. Svi smo duboko vjerovali, da to nije rastanak zauvijek. Jednoga dana će se sve vratiti, biti i ostati naše. Jer... to je naša zemlja.

Još jedan pogled s parabroda na našu školu. Obrisi iščezavaju. Za gotovo četvrt stoljeća.«⁹

Nakon tih teških proživljenih dana pod talijanskom okupacijom Klonimir Škalko je od Školskog odsjeka Pokrajinske uprave u Splitu¹⁰ pušten dvogodišnjem studiju Više pedagoške škole u Zagrebu, pa je na VPŠ upisao i studirao I skupinu predmeta koju su činili: A) Hrvatsko-srpski jezik i književnost, B) Talijanski jezik i C) Povijest. Dvogodišnji studij i radeći u seminaru polazio je u školskim 1921/1922. i 1922/1923.

Odlukom Školskog odsjeka Pokrajinske uprave u Splitu postavljen je za upravitelja Građanske škole u Visu.¹¹ U dopisu Kotarskog školskog vijeća stoji: Službu ćete preuzeti početkom nastojne školske 1923/1924, koja u ovome kotaru počima 1. oktobra, a u tu svrhu prikazat ćete se mjesnom školskom vijeću u Visu, koje će Vas uvesti u službu.«¹² Međutim već »U listopadu 1923. godine nastupio je dužnost upravitelja Građanske škole u Visu gdje je službovao do 15. decembra 1924. godine.«¹³ godinama.

Nakon provedene jedne školske godine u Visu i nakon diplomskog ispita na Višoj pedagoškoj školi u Zagrebu, od Ministarstva prosvjete

⁷ Kao bilješka pod br. 5.

⁸ Izjava o godinama službe Škalka Š. Klonimira, referenta Ministarstva prosvjete u Zagrebu, prema okružnici Predsjedništva Vlade od 16. VI 1947. broj 5000/47. Dokument u obitelji Maje Dubravčić, prof.

⁹ Dokument br. 5803, Split, 19. IX 1921. Dok. u obitelji M. Dubravčić.

¹⁰ Dokument br. 6.706, od 22. rujna 1923.

¹¹ Dokument Kotarsko školsko vijeće Hvar, 28. IX 1923. br. 2.014.

¹² Sedmogodišnja škola Vis, br. 88/1945. od 12. V 1954. Dokument se nalazi kod prof. Maje Dubravčić, kćeri prof. K. Škalka, Zagreb, Kušlanova 52/A.

¹³ Kao bilješka pod br. 13.

¹³ Kao bilješka pod br. 12.

postavljen je privremenim nastavnikom na rad u Učiteljskoj školi u Šibeniku, a od 15. srpnja 1925. godine postavljen je stalnim nastavnikom pri istoj školi.¹⁴

U međuvremenu Visoka pedagoška škola u Zagrebu otvorila je četverogodišnji studij pedagogije, psihologije i narodne književnosti, koji je Klonimir Škalko završio 1. veljače 1930. godine, pa je rješenjem Ministarstva prosvjete preveden u zvanje profesora.¹⁵ Dvije godine poslije diplomskog ispita položio je i profesorski ispit pred stalnom ispitnom komisijom na Sveučilištu u Zagrebu. Diplomski i profesorski ispit položio je s odličnim uspjehom. Nakon toga preuzeo je na Učiteljskoj školi u Šibeniku nastavu pedagogije, psihologije, metodike i školskog rada, pa su prvi maturanti, koji su završavali petorazrednu učiteljsku školu kod njega polagali završni ispit (maturu). Međutim u školskoj 1932/1933. godini bio je premješten za profesora Učiteljske škole u Kastvu, da bi ponovno već 2. I 1933. godine bio premješten za profesora Učiteljske škole u Šibeniku.

U Šibeniku je nastavio s radom u zvanju profesora, a predavao je pedagošku grupu predmeta i hrvatskosrpski jezik. Njegov rad u nastavi bio je vrlo cijenjen od učenika i šibenskog učiteljstva. Na prijelazu tridesetih godina našega stoljeća u Šibeniku pedagoški život i rad bio je vrlo razvijen. Među Učiteljstvom se mnogo raspravljalo o »radnoj školi« G. Kerschensteinera, H. Gaudiga duhovnom smjeru »radne škole«, »ilustrativnoj školi« A. W. Laya kao i o drugim smjerovima reforme pedagogije. U to vrijeme u Šibeniku je djelovao učitelj Stjepan Zaninović¹⁶, koji je učiteljstvo u Šibeniku i širem području upoznao s praktičnim dostignućima »škole rada«, a u isto vrijeme je održavao nastavu ručnog rada u Učiteljskoj školi u Šibeniku. O svemu tome pisalo se u »Pokretu«, pedagoškom časopisu koji je izlazio u Šibeniku, a uređivao ga je učitelj Krešimir Novak.

Profesor Klonimir Škalko je u to vrijeme kadrovski kompletirao i Vježbaonicu Učiteljske škole u Šibeniku, pa su u to vrijeme u toj osnovnoj školi djelovali istaknuti učitelji: Ante Dukić, Ivo Janković, Krsto Krstić, Petar Troskot i dr. Sve je to imalo utjecaja na pripremanje učiteljskog podmlatka, koji je iz Učiteljske škole u Šibeniku izlazio vrlo spreman za rad u nastavi i u političkom djelovanju u narodu. Učenicima Učiteljske škole u Šibeniku u to vrijeme bili su politički vrlo aktivni. Generacija je to među kojima su bili: Marin Franičević, Vladimir Popović, Šime Vučetić, Vinko Lalić, Vjekoslav Širinić, Fabijan Grubišić i drugi omladinci. Spomenuti su izdavali i svoj časopis »Silvije Strahimir Kranjčević«, kojemu je urednik bio Vladimir Popović, pa su u njemu objavljivali svoje prve radove prožete socijalnom notom.

Pored upoznavanja učenika s reformnim pravcima »nove škole« prof. Škalko je iznosio u svojim predavanjima i svoja gledišta o tzv. funkcionalnoj pedagogiji, s kojom se upoznao u toku studija na Višoj pedagoškoj školi u Zagrebu, slušajući predavanja profesora dr. Stjepana Matičevića. Mnogi od učenika profesora Škalka zagrijali su se za nove pravce u pedagogiji, pa su te poglede nastojali unijeti u školsku praksu, ujedno

¹⁴ Dokument br. 39306/XV od 15. VII 1925.

¹⁵ Dokument — Sn. br. 40568/29 od 1. II 1930.

¹⁶ Mate Zaninović, »Narodni učitelj Stjepan Zaninović«, *Radovi Fil. fakulteta Zadar*, sv. 23, str. 187—200.

je nastavljena borba i kritika herbartovaca, a za pobjedu novih pedagoških ideja. U školskoj 1939/1940. godini postavljen je profesor Klonimir Škalko za direktora Učiteljske škole u Šibeniku. Njegovim zalaganjem u šibensku učiteljsku školu su postavljeni, do tada nezaposleni mladi profesori: Rudolf Bernardić, Josip Pejić, Nevenka Šandrk, pedagozi, a i drugi profesori za njemački jezik, povijest, etnografiju i dr. profesor Škalko, kao nekadašnji učitelj vježbaonice osjeća potrebu da vježbaonicu još više ojača i popuni agilnim snagama. Profesorica Nevenka Šandrk je preuzela I razred Vježbaonice kako bi učiteljskim pripravnicima što efikasnije i suvremenije prikazala rad u nastavi prema najsuvremenijim nastavnim metodama i oblicima rada. Zato dovodi na Vježbaonicu istaknute i iskusne učitelje Antu i Mariju Blaženčić.

Direktor Škalko daje veliku važnost Vježbaonici gdje budući učitelji stiču potrebnu praksu za svoj budući poziv. Po njegovim riječima vježbaonica je »kičma učiteljske škole«. On čvrsto povezuje nastavnike pedagogije i metodike s učiteljima vježbaonice ali i ostale predmetne nastavnike. On skoro svakodnevno kad dolazi u učiteljsku školu, svrati u Vježbaonicu interesirajući se za rad i probleme. Profesor Škalko nastoji da cijeli kolektiv učiteljske škole bez obzira na struku diše pedagoškim duhom i da pridonesu stvaranju lika budućeg narodnog stručno osposobljenog učitelja. Takav kurs je bio nešto novo u dotadašnjoj praksi učiteljske škole, jer su se dotle na čelu škole nalazili bivši gimnazijski profesori, koji nisu mogli ući u nastavni rad učiteljske škole, kao što je to mogao nekadašnji čak učiteljske škole, seoski učitelj, učitelj vježbaonice i profesor pedagogije Klonimir Škalko. Nažalost nastupajuća katastrofa u travnju 1941. prekinula je taj dobro zamišljen plan profesora Škalka.

U predvečerje drugog svjetskog rata omladina Učiteljske škole u Šibeniku je bila vrlo angažirana. Napredni omladinski pokret imao je veliki utjecaj na učenike od prvog do završnog razreda, a direktor učiteljske škole u tome nije pravio pitanje, već naprotiv uvijek je imao razumijevanje za rad i djelovanje omladine na političkom planu. Kod profesora, odnosno direktora učiteljske škole, omladina je uvijek nalazila razumijevanje i dobru riječ.¹⁷ Kada su nakon kapitulacije kraljevske vojske u Šibenik ušli talijanski okupatori na dužnosti direktora su zatekli profesora Škalka. Talijanska vojska je ušla u prostorije škole, pa su mnoge stvari nestale i bile raznijete. Direktor škole je s komisijom profesora izvršio pregled i zapisnički ustanovio: »... Već prvih dana, čim se talijanska vojska uselila, opazilo se da se školska imovina uništava, raznosi, kabineti se nasilno otvaraju i vrijednije stvari odnose. Ravnatelj je škole više puta intervenirao kod vojnih vlasti i nastojao da se dopusti smjestiti preostalu školsku imovinu na sigurno mjesto, ali su sva nastojanja ostala bez uspjeha. — ... Nije moguće procijeniti i odrediti visinu štete, jer bi zato trebala komisija stručnjaka. Svakako je šteta vrlo velika.«¹⁸ Slijede potpisi članova komisije: Pavle Valerijev, Srećko Karaman, Dobrila Bošković, Nada Kušar, Sloboda Galeković i Marko Marinić.¹⁹

¹⁷ Prof. Ante Blaženčić, autoru ovoga rada u Diklu, 18. IX 1984.

¹⁸ Dok. Zapisnik o približnom današnjem stanju imovine i naučnih zbirki Učiteljske škole u Šibeniku, Šibenik, 10. V 1941.

¹⁹ Isto.

U toku talijanske okupacije profesor Klonimir Škalco bio je na slobodi do 30. rujna 1941. godine, kada su ga Talijani internirali. Internaciju po fašističkim logorima proveo je u Italiji (logor u Coropliu, zatim logor u Sn. Angelo, 20 km sjeverno od Pescare) sve do kraja 1943. godine, kada se nakon različitih peripetija našao u Križevcima, gdje je dočekao oslobođenje zemlje 9. svibnja 1945. godine.

Po svojim uvjerenjima profesor Klonimir Škalco bio je demokratskih i liberalnih nazora. Bio je veliki rođoljub još od djetinjstva, u Učiteljskoj školi u Arbanasima kod Zadra, kada je sva naša omladina bila zadovljena bratstvom i jedinstvom naših naroda u borbi protiv Austro-Ugarske vlasti koja je ugnjetavala naše narode, kao i protiv talijanske iredente, koja je osobito intenzivno djelovala pred početak i u toku prvog svjetskog rata, profesor Klonimir Škalco je uvijek prednjačio svojim stavovima za jedinstvo naših naroda.

Znački je odgajao omladinu u konviktu Učiteljske škole u Arbanasima, pa je s njima preživljavao i surove napadaje iredentista na đački dom sve do njihova napuštanja doma, nakon što je Zadar anektiran 1920. godine. Njegovi liberalni nazori očitovali su se u daljnjem njegovu radu s omladinom, kao i u nastavnom radu. *Njegova* predavanja su bila prožeta naprednim učenjima klasika pedagogije kao i nazorima suvremenih pedagoga.

Njegov odnos prema učenicima Učiteljske škole u Šibeniku bio je prožet simpatijama prema naprednim stavovima tadašnje omladine koja je zauzimala opozicioni stav prema ondašnjim buržoaskim režimima. To se najbolje očituje iz njegovih radova, koje je objavljivao već od dvadesetih godina našega stoljeća. Njegovi radovi *Nada Istre* (Split, 1920) i *Moć žrtve* (Split, 1930) impresivno djeluju, a u njima je prikazao tragediju naše Istre pod fašizmom, u isto vrijeme budio je kod omladine nacionalnu svijest, borbenost i nadu za oslobođenje porobljenih krajeva naše zemlje. I u drugim njegovim radovima objavljenim između dva rata u *Pokretu* (Split — Šibenik), *Narodnoj zaštiti* (Zagreb), *Učitelju* i *Narodnoj prosveti* (Beograd) nalazimo progresivne stavove u nastavnom radu i odgoju mladih.

U toku boravka u talijanskim fašističkim logorima (rujan 1941. do kraja rujna 1943. godine) profesor Klonimir Škalco je prišao na stranu narodnooslobodilačkog pokreta, pa je njegov stav mnogo značio za naše ljude koji su s njim podnosili teror fašista u logorima. On je tumačio političku situaciju u našoj zemlji, objašnjavao je u mnogim prilikama našim ljudima. Za vrijeme dnevnih jednosatnih izlazaka iz logora, premda pod stražom karabinjera, uspostavio je ilegalnu vezu s talijanskim antifašistima, koji su ga na određenom mjestu obavještavali o situaciji u našoj zemlji i savezničkim frontovima. Vijesti koje je na taj način dobivao prenosio je drugim logorašima, pa su na taj način i oni bili obaviješteni o situaciji u zemlji i svijetu. Kao dobar poznavalac talijanskog jezika, pisao je pisma mnogim logorašima, jer su se mogli dopisivati sa svojim u zemlji samo na talijanskom jeziku. Profesor Klonimir Škalco je na taj način neumorno i svakodnevno djelovao za naš NOP u logoru.²⁰

²⁰ Paolo Pirik, pomorski kapetan, danas živi u Zadru, piscu ovoga rada. P. Pirik je zajedno s prof. K. Škalcom bio u fašističkom logoru Sn. Angelo, 20 km sjeverno od Pescare.

Drugi dio životnog puta profesora Klonimira Škalka odnosi se na razdoblje od oslobođenja naše zemlje do njegove smrti 1961. godine. I u ovome razdoblju profesor Škalko doživljava vrlo intenzivan i buran životni put. Već 1. kolovoza 1945. godine pozvan je u Ministarstvo prosvjete NRH i tamo djeluje kao referent, inspektor za srednje škole i savjetnik u provođenju reforme školskog i odgojnog sistema. Nakon toga Odlukom²¹ istog ministarstva dodijeljen je kao srednjoškolski profesor Pedagoškom institutu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na toj dužnosti ostaje sve do umirovljenja, a u međuvremenu vrlo intenzivno djeluje kao društveni radnik. Pri Glavnom odboru društva »Naša djeca« djeluje kao član redakcije »Biltena« i rukovodilac je Škole za roditelje, a dva puta je biran za predsjednika Pedagoško-književnog zbora Pedagoškog društva NR Hrvatske. Nakon navršenih godina službe odlazi u mirovinu, ali za njega pežzioniranje ne znači u mirovinu, jer i dalje vodi Školu za roditelje u Zagrebu, objavljuje mnoge radove iz pedagogije. Pisac je pedagoških priručnika: *Pedagoška funkcija razrednika u našoj školi* (PKZ, 1949), *Ispitivanje i ocjenjivanje* (Pedagoški institut, Zagreb, 1952) i *Školska inspekcija* (Nolit, Beograd, 1958), a surađuje u *Pedagoškom radu*, *Savremenoj školi*, *Biltenu* i dr.

U radu dok je bio na dužnosti u Ministarstvu prosvjete NR Hrvatske prof. Klonimir Škalko, pored svoje inspektorske dužnosti, koju je najsavjesnije provodio obilazeći osnovne i srednje škole, a posebno učiteljske škole, za čiju je organizaciju bio zadužen u Ministarstvu, radio je na afirmaciji organizacije našeg osnovnog, sedmogodišnjeg i osmogodišnjeg školstva, kao i gimnazija, a posebno učiteljskih škola. Kao rezultat svakodnevnih prakse i povezivanja školske prakse i pedagoške teorije su njegove knjige: *Kvalitet nastave*²², *Upute za nadzor osnovnih, osmogodišnjih, učiteljskih škola i gimnazija*²³ i *Pedagoška funkcija razrednika u našoj školi*²⁴.

Knjigu »Kvalitet nastave« napisao je u suradnji s prof. dr Marijom Koletićem. Svrha knjige je kao što i njen naslov kaže postizavanje kvalitete odgojnog i obrazovnog rada u nastavi nižih općeobrazovnih škola. U prvo vrijeme nakon oslobođenja zemlje nije bilo posebne literature u kojoj se govori o tome kako ostvariti kvalitetni rad u nastavi, pa je knjiga *Kvalitet nastave* u svoje vrijeme bila tražena od naših prosvjetnih radnika od učitelja i nastavnika do fakultetskih profesora. Svakako u prvo vrijeme je dobro došao priručnik svim nastavnicima kojima je trebala pomoć u postizavanju kvaliteta u nastavnom radu. Primjeri iz svakodnevnog rada dobro su došli u konkretizaciji zahtjeva pred kojima su se nalazili nastavnici od osnovne do srednje škole.

Upute za nadzor osnovnih, osmogodišnjih, učiteljskih škola i gimnazija, prof. Škalko je napisao sa zadatkom da informira prosvjetne referente o načinu pristupanja, metodici i sadržaju rada u svakodnevnom nastavnom i odgojnom radu. Knjiga je nakon oslobođenja zemlje u prvo

²¹ Odluka br. 86107 od 1. IX 1951.

²² *Kvalitet nastave*, izdanje PKZ, Zagreb, 1946.

²³ Upute za nadzor osnovnih, osmogodišnjih, učiteljskih škola i gimnazija, izdanje Ministarstva prosvjete NRH, Zagreb, 1946.

²⁴ *Pedagoška funkcija razrednika u našoj školi*, Izdanje »Pedagoškog rada«, Zagreb, PKZ, 1949.

²⁵ Isto.

²⁶ *Narodna prosvjeta*, Zagreb, 1948.

vrijeme dobro došla, pa su školski referenti (inspektori) trebali dobiti osnovne informacije u novim uvjetima rada škola, kako provesti kontrolu rada kod obilazaka škola. Upute su napisane popularno i bez većih pretenzija teorijskog rješenja ovoga problema.

Knjiga prof. Klonimira Škalca Pedagoška funkcija razrednika u našoj školi, nastala je iz potreba svakodnevne prakse naših škola, a značajan je prilog rješavanju odgojne problematike u našim školama nakon oslobođenja zemlje, kada je na novim osnovama trebalo tražiti odgojna rješenja. Za prof. Škalca jedan od važnih problema je odgojna funkcija razrednika, jer od razrednika u mnogome ovisi odgojni rad i formiranje lika novog naraštaja. Po njegovu mišljenju nastavnici se ne snalaze u radu ove složene problematike, radi toga što su bili opterećeni starim načinom rada, pa »... iz svoje prakse znam, da nastavnici ni u kojem pitanju ne traže toliko pomoći, koliko u vezi s odgojnim radom razrednika i planiranju toga rada«. ²⁵ U knjizi se raspravlja o zadacima razrednika i njegovoj ličnosti; upoznavanju učenika i individualnom prilaženju učenicima; o kolektivu i formiranju razrednog kolektiva; borbi razrednika za uspjeh u učenju i ostalim njegovim aktivnostima u razredu s učenicima; radu razrednika na odgajanju svjesne discipline kod učenika; ulozi razrednika u problemu redovnog polaska škole; izvannastavnom i izvanškolskom radu učenika; kao i o suradnji s roditeljskim domom, đačkim domom i masovnim organizacijama. Na kraju se zadržava na uvjetima za uspješan rad razrednika u jednoj školskoj godini u kojoj po mjesecima se navode zadaci koje treba realizirati za uspješan pedagoški rad s učenicima u razredu. Knjiga je vrijedan prilog rješavanju odgojne problematike, koja je aktualna do naših dana. Svakom prosvjetnom radniku pomoći će u rješavanju složene problematike u kojoj se nalazi nastavnik i razrednik, a posebno će dobro doći nastavniku početniku, koji se tek upućuje u odgojni rad.

Stariji nastavnici će proučavajući ovu knjigu, obnoviti svoja znanja pred kojima se nalaze u svakodnevnom radu. Knjiga je napisana popularnim stilom, a u njoj se nailazi na primjere iz svakodnevne prakse u svakoj školi, pa se čita s interesom »u jednom dahu«.

Kao rezultat inspektorskog rada prof. Klonimira Škalca su i radovi, izravno povezani s praktičnim radom učitelja, nastavnika i fakultetskih nastavnika objavljeni u pedagoškim časopisima: Problem ocjenjivanja u našoj srednjoj školi ²⁶, Dopunsko školovanje pomoćnih učitelja ²⁷, Nastava materinjeg jezika u nižim razredima srednjih škola ²⁸ i Borba za uspjeh u našim srednjim školama ²⁹, Problem jedinstvenog pedagoškog nadzora škola ³⁰, Pedagoški smisao suradnje doma i škole ³¹, Glavni didaktički problemi naše srednje škole ³², Aktualna pitanja iz problematike učiteljskih škola ³³, Novi putovi u odgoju našeg učiteljskog naraštaja, Najvažnija odgojno-prosvjetna problematika u Hrvatskoj ³⁴, Provođenje sistema osmo-

²⁷ *Pedagoški rad*, Zagreb, 1946.

²⁸ *Isto*.

²⁹ *Savremena škola*, Beograd, 1947.

³⁰ *Pedagoški rad*, Zagreb, 1947.

³¹ *Isto*.

³² *Konferencija direktora srednjih i učiteljskih škola*, Izdanje PKZ, 1948.

³³ *Savremena škola*, Beograd, 1950.

³⁴ *Pedagoški rad*, Zagreb, 1950.

godišnjeg obaveznog školovanja³⁵, Odgoj djece u kući³⁶, Pedagoško obrazovanje odraslih i porodični odgoj³⁷.

Nakon prijelaza prof. Klonimira Skalka iz Ministarstva NRH na rad u Pedagoški institut Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, njegovi izravni zadaci na novom radnom mjestu se mijenjaju, pa je njegov zadatak bio više teorijske prirode i znanstvena sinteza njegova pedagoškog znanja i bogatog iskustva.

Kako se u njegovu prijelazu na Pedagoški institut pripremao prvi priručnik iz opće pedagogije, njemu je bio povjeren zadatak napisati za ovaj priručnik teorijski obrazložen lik učitelja i suradnja porodice i škole. Spomenuti zadatak je prof. Klonimir Škalco s uspjehom ispunio, pa su mu radovi o liku učitelja i suradnja porodice i škole uvršteni kao posebna poglavlja *Opće pedagogije* u redakciji prof. Stjepana Patakija³⁸.

Spomenuta poglavlja »Učitelj« i »Porodica i škola« u *Općoj pedagogiji* napisani su znanstvenim stilom, pa su i danas aktualni. U njima će prosvjetni radnik naći relevantne crte suvremenog prosvjetnog radnika i oblike suradnje prosvjetnog radnika s roditeljskim domom. Oba su poglavlja i danas aktualna i pomoći će prosvjetnim radnicima da se upoznaju s likom učitelja i s oblicima suradnje porodice i škole. U knjizi *Ispitivanje i ocjenjivanje*³⁹, prof. Škalco je obradio didaktički problem ocjenjivanja, pa ga je analizirao i razmatrao s različitih aspekata. Problemu je vrlo ozbiljno pristupao zato ga je i osvijetlio s različitih aspekata. U analizi problema poslužio se rezultatima pedagoške znanosti, a za suštinu sadržaja i donošenje zaključaka poslužio se rezultatima naše pedagoške prakse i svoga iskustva, kao i iskustvima naših naprednih pedagoga vremena u kojem je djelo i napisano. Na taj način knjiga *Ispitivanje i ocjenjivanje* značajan je prilog literaturi koja tretira problem ispitivanja i ocjenjivanja u našoj školi.

Drugo značajno djelo, kojim je prof. Škalco bio okupiran, a napisao ga je dok je bio suradnik Pedagoškog instituta je *Školska inspekcija*.⁴⁰ U našoj pedagoškoj literaturi, do pojave spomenute monografije, o inspekciji u školama nije bilo, osim poneke vijesti ili napisu prigodnog karaktera objavljenog u pojedinim pedagoškim časopisima. Potreba za djelom u kojem će biti osvijetljena školska inspekcija osjetilo se u godinama reforme našega školstva, pa je tu problematiku opširno i svestrano obradio prof. Škalco i to sa suvremenih pedagoških stanovišta, a u duhu naše socijalističke škole. Njegova knjiga je originalno i prvo veće djelo te vrste u našoj pedagoškoj literaturi. I mi smo mišljenja koje zastupa autor kako naziv »inspekcija«, »inspektor« ne odgovaraju onoj funkciji koju on u čitavoj knjizi zastupa, premda je zbog praktične strane ostao kod spomenutih naziva. Premda se i danas u duhu školske reforme tretira problematika ispitivanja kao i školska inspekcija s novog,

³⁵ Isto.

³⁶ *Pedagoški rad*, Zagreb, 1951.

³⁷ Isto.

³⁸ *Opća pedagogija*, redakcija prof. dr Stjepana Patakija, PKZ, Zagreb, 1951. X i XI poglavlje »Učitelj«, str. 342—362; »Porodica i škola«, str. 363—378.

³⁹ *Ispitivanje i ocjenjivanje*, Izdanje Radova Pedagoškog instituta Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Naklada PKZ, Zgb, 1952.

⁴⁰ *Školska inspekcija*, Beograd, Nolit, 1958.

Zadaci inspektora s obzirom na društvene i odgojno-obrazovne ciljeve naše škole, drugo je poglavlje u kojem autor obrazlaže društvenu i odgojnu ulogu inspektora, pa ukazuje na njegovu ulogu za podizanje kvaliteta nastavnog rada, o administrativno-organizacijskom i administrativnim poslovima i zadacima, a vezanim uz ličnost inspektora. U tome je naglašeno kako se uloga inspektora ne smije shvatiti prakticistički i odijeljeno od društvenih i kulturnih zbivanja, pa s pravom napominje kako se inspektor sa svojom aktivnošću mora uklopiti u čitav društveni, prosvjetni i kulturni život kraja u kojem djeluje kako bi pokrenuo nastojanja za uspjeh reformirane škole. Na taj način zvanje inspektora poprima društveni i politički karakter, pa ga izdiže od običnog administrativnog činovnika, kakvim se nekada smatrao. Ukazuje na koordinaciju rada i suradnje sa stručnim udruženjima prosvjetnih radnika, kao i na potrebu povezivanja s pedagoškim centrom kraja u kojem djeluje. Potrebno je da inspektor pravilno shvati svoju odgojnu ulogu u društvu i školi, a svojim razumnim akcijama djeluje u skladu s odgojno-obrazovnim ciljevima socijalističke škole, u isto vrijeme bori se za realizaciju tih ciljeva. Jer, školski inspektor se sav treba posvetiti pedagoškim zadacima kako bi njegovo djelovanje poprimilo pedagošku funkciju. I lik inspektora, treba imati određene odlike, pa ih označava i obrazlaže, a oni se sastoje u: idejno-političkoj izgrađenosti, općoj kulturi, pedagoškom, sociološkom i stručnom obrazovanju, mora biti iskusan prosvjetni radnik i dobar praktičar, pripreman za poziv koji obavlja s moralom. Potrebno je istaknuti, kad je riječ o liku školskog inspektora, kako treba poznavati psihologiju djeteta i mladenačke dobi, kako bi se pravilno odnosio s ljudima i mladim naraštajima, kao i pedagošku psihologiju koju treba poznavati svaki dobar nastavnik za uspješan rad u nastavi. Školski inspektor treba pokazati kako se radi, jer je to uistinu pravo i izravno pružanje pomoći. Autor zastupa mišljenje kako u inspektorskom pozivu ima nešto specifično, a što nam dokazuje i pedagoški znanost, iskustvo. i svakodnevna praksa.

Bitne oznake i uvjeti kvalitetne inspekcije — četvrto je poglavlje u kojem profesor Škalko temeljitom analizom problema kvaliteta i odgovora na pitanje što smatra kvalitetnom inspekcijom, pa induktivnim putem tj. iznoseći mišljenje nastavnika i inspektora, kao i neka istraživanja o tom problemu u drugim zemljama, ukazao je na bitne oznake kvalitetne inspekcije koja mora biti odgojna, stvaralačka i konstruktivna, a pomaže prosvjetnom radniku u rješavanju najvažnijih pitanja škole. Kvalitetna inspekcija mora biti znanstveno osnovana, a u isto vrijeme potpomagati i unapređivati znanstveni rad, pa mijenja čovjeka, ruši konzervativna shvaćanja i propagira znanstveni odgojno-nastavni rad. U isto vrijeme stvara bazu za drugarsku atmosferu suradnje, raznolika je, kako u izboru sadržaja, tako i u formama rada, a mora doći u pravo vrijeme i u cjelini je uspješna.

Put i način iznalaženja problematike u životu škole — je sljedeće poglavlje, u kojem se govori o tome na što sve inspektor treba obratiti pažnju, kako bi iznašao problematiku i kako doći do jasne situacije, pa u sklopu ovoga pitanja, govori o posjetu u razredu, što treba promatrati i kako iznositi problematiku, ujedno se osvrće na iznalaženje problematike na užem i širem području. Zadržao se na odgojnoj problematici škole, na koju upozorava školskog inspektora.

U poglavlju »Metode i oblici rada na rješavanju problematike i pružanja pomoći« — objašnjava: rad na sjednicama, sastancima, savjetovanjima i na većim skupovima, grupni rad s nastavnicima (opća analiza rada u školi, koncepcije i razrađivanje nastavnog programa, primjena novih oblika rada u nastavi, problematika tehničkog odgoja, odnos učenika i nastavnika u socijalističkoj školi, društveno moralni odgoj, problematika slobodnih aktivnosti i dr), a naglašava, kako različiti oblici pružanja pomoći nastavniku, rad školskog inspektora vodi vlastitom usavršavanju itd.

U sljedećem poglavlju ove knjige dalje se govori o »Organizaciji inspektorske službe«, pa autor objašnjava o općoj i stručnoj, o stalnoj i povremenoj, pojedinačnoj ili grupnoj (ekipnoj) inspekciji, o organizaciji inspektorske službe na terenu, organizacijsko informativnim poslovima školskog inspektora pa ističe, kako se organizacija inspektorske službe u pojedinim našim krajevima razvija u skladu s društvenim upravljanjem školom i prosvjetom. Na kraju poglavlja autor zaključuje kako nije uvijek moguće predvidjeti, kakve će se organizacione forme razviti u budućnosti.

U posljednjem osmom poglavlju prof. Škalko izlaže — »Odnos prema ljudima i stil rada inspektora« — što je napisao s mnogo humanosti i ljubavi prema školi i prosvjetnim radnicima. Problemu prilazi s naših društvenih pozicija uzimajući kao osnovu razvijanje novih društvenih i moralnih shvaćanja, imajući u vidu demokratizaciju življenja, razvijanja društvenog upravljanja i socijalističke svijesti, što u našim uvjetima formira odnose među ljudima uopće, pa i u posebnim slučajevima, odnose školski inspektor — nastavnik.

Na kraju prof. Škalko ukazuje, kako školski inspektor u svojoj suštini mora biti formiran, pošten i karakterni ličnost, a svojim kvalitetama, radom i životom, kao i sređenim ljudskim odnosima, inspektor djeluje na prosvjetne radnike, a ujedno ih i odgaja. Postupci školskog inspektora ogledaju se i u stilu njegova rada, a usmjereni su okupljanju prosvjetnih radnika oko sebe.

Knjiga *Školska inspekcija* prof. Škalka čita se s interesom poput dobre i zanimljive beletristike. Autorova spisateljska vrsnoća iskazana je u svom najboljem svjetlu i u njegovu djelu. Knjige prof. Škalka pozitivno su ocijenjene u našoj stručnoj pedagoškoj literaturi⁴¹.

Prof. K. Škalko kao društveni radnik bio je mnogo angažiran u organiziranju rada na porodičnom odgoju. Od 1950. kada je osnovano društvo »Naša djeca« bio je jedan od organizatora i pokretača, pa je vrlo aktivno surađivao u Glavnom odboru Saveza društava »Naša djeca« SR Hrvatske, a posebno se isticao kao predsjednik Centra za porodični odgoj i direktor Centralne škole za odgoj u porodici⁴². Članom Glavnog odbora Saveza društava »Naša djeca« SRH izabran je na petoj godišnjoj konferenciji, održanoj 17—19. svibnja 1955. godine, a od 1960., od desete godišnje konferencije bio je član Sekretarijata Glavnog odbora Saveza društava »Naša djeca« Hrvatske. Do kraja života djelovao je u Savezu društava »Naša djeca«, premda umirovljen, ali za njega nije bilo mira kada je trebalo raditi na odgoju djece u porodici.

⁴¹ Slobodan Popović, *Pedagoški rad*, br. 1, 1954; Josip Demarin, *Pedagoški rad*, br. 7—8, 1958.

⁴² Za predsjednika izabran 13. rujna 1956.

Savez društava »Naša djeca« SR Hrvatske i njegov Centar za porodični odgoj izdavao je *Bilten*⁴³ u kojem su objavljena pitanja rada škole za roditelje, a među urednicima je i prof. Škalko. U 3. broju *Biltena* objavljen je izvorni tekst prof. K. Škalka o »Školi za odgoj u porodici«. U podužem ovome radu govori se o potrebi i uvjetima rada škole za roditelje, sadržaju, metodama i programu rada Škola za odgoj u porodici počela je radom 17. studenoga 1954. pa prof. Škalko objašnjava kako je došlo do osnivanja škole, da li su potrebne ove škole, kako je organizirana za roditelje (pitanje prostora, kako izvršiti raspored rada) osvrće se na metode rada, upravljanja školom, postignute rezultate, zatim se osvrće na pitanje što polaznici — roditelji misle o svojoj školi, a na kraju nalazimo plan i program škole za odgoj u porodici i Pravilnik Centralne škole za odgoj u porodici u Zagrebu.

Šira analiza interesantnog rada prof. K. Škalka o školi za odgoj u porodici daleko bi nas odvela, a prostorno smo ograničeni, pa smo se zato zadržali na sadržaju pojedinih poglavlja, ovoga interesantnog rada, koji može i danas poslužiti kao orijentacija za organizaciju sličnih škola za roditelje.

* * *

U povodu smrti profesora Klonimira Škalka 6. lipnja 1961. godine pisao je *Vjesnik*, glasilo SSRNH, u vijesti stoji: »... Klonimir Škalko je surađivao sa mnogim pedagoškim i prosvjetnim institucijama u zemlji, stekao mnogo prijatelja i suradnika i odgajao mnoge generacije prosvjetnih radnika koji ga se rado sjećaju kao druga i čovjeka koji ih je znao i mogao uvijek razumjeti i pomoći«⁴⁴. U *Sibenskom listu* pisalo je: »... Odan svom narodu, demokrat naprednih vidika i težnja, prof. Škalko je podupro narodnooslobodilačku borbu. Nakon oslobođenja, kao službenik najviših organa narodne prosvjete u Zagrebu, suradnik središnjih ustanova za prosvjetu i kulturu naše Republike, pokojnik je i inicijativom i savjetom živo učestvovao kod organizacije i modernizacije školstva te razvijanja novih, naprednih oblika prosvjetnog rada. Naročitu je brigu posvetio djeci. Posljednjih godina i kao penzioner, nesmanjenom je energijom radio na promicanju kulture«⁴⁵.

U *Školskim novinama* u povodu smrti prof. Škalka pisao je njegov drug i prijatelj Ljudevit Krajačić: »... Kao čovjek i drug pokojnik je bio na visini iskrenog druga i prijatelja. Zbog toga i mnogo štovan i voljen, a nada sve omiljen među omladinom i svojim dacima, kojima nije bio samo nastavnik, nego i zdušni savjetnik i iskreni prijatelj.

U drugu Klonimiru Škaliku Pedagoško-književni zbor, kojemu je bio i predsjednik u periodu između 1954. i 1958, gubi ne samo vrijednog druga i suradnika, nego i čovjeka, iza kojega će se u Zboru dugo osjećati teška praznina i manjkavost onoga vedrog i drugarskog susretanja kojim je dolazio među nas. Nezaboravnom i suviše ranom izgubljenom drugu Klonimiru neka je među nama trajna uspomena«⁴⁶. U listu *Naša djeca*, glasilu Glavnog odbora Saveza društava »Naša djeca«, pisao je Mladen Koritnik »... Savez društava »Naša djeca« u drugu

⁴³ *Biltena* ukupno je objavljeno 12 brojeva, prvi broj objavljen 1958.

⁴⁴ *Vjesnik*, Zagreb, 8. VI 1961. god.

⁴⁵ *Sibenski list*, Šibenik, 14. VI 1961.

⁴⁶ *Školske novine*, Zagreb, 9. VI 1961.

Klonimiru Škalku gubi svog vrijednog i neumornog aktivistu i to ne samo po znanju koje je posjedovao, već i aktivistu, koji je s puno oduševljenja, s puno ljubavi i privrženosti borio se i propagirao suvremene poglede i stanovišta s područja života naše nove porodice... Životni ciklus druga Škalka ispunjen je sadržajem, kojemu rijetki pristupaju, sadržajem, kojim se malo njih bavi, jer taj rad traži mnoge žrtve, mnoge napore, česta nerazumijevanja i potcjenjivanja, pa i teže materijalne osnove za život. Ali drug je Škalko mirnoćom prelazio preko mnogih nerazumijevanja, svijestan da ono što radi jeste napredno, vrijedno i korisno za nov život naše omladine i naših generacija.

Pisana ostavština druga Klonimira Škalka daje najbolju mogućnost ocjene njegova lika, a ta ocjena po toj ostavštini bit će svijetla i časna.⁴⁷

Rezultati pedagoškog rada i djelovanja profesora Klonimira Škalka, njegovi stručni i znanstveni radovi, te njegova angažiranost u javnom i kulturnom životu toliko su po opsegu i značenju, da bi, bez sumnje, zaslužili i kompletnu obradu i prikaz u formi jedne monografije.

⁴⁷ *Naša djeca*, lipanj, 1961.

Mate Zaninović: PROFESSOR KLONIMIR ŠKALKO

Summary

Professor Klonimir Škalko came from a family of teachers so that he also decided upon a teaching profession. He was born in Olib in 1895 and after completing elementary and preparatory school which in those days was equivalent to the lower grades of high school, he enrolled at the Male School of Teaching in Arbanasi near Zadar, this being the title by which the school went at that period. He graduated in 1914 and his first teaching post was in the village of Banjevi, the Benkovac district. He remained here from October 1, 1914 to September 30, 1919. Because the threat existed of being arrested when the Italians occupied Dalmatia after WWI, he left for Zagreb where he worked in the publishing-informative department of the People's council in Zagreb. After a short while a letter arrived from Ivko Radovanović, who had become the provincial school supervisor in 1920, informing him to return to Zadar and assume the teaching duties in the School of teaching. Although to return was difficult he took over the the duties of teacher in the school and of prefect in the pupil's dorm. After the Rapallo agreement of November 12, 1920 he departed with the other teachers of the school for Dubrovnik, enrolling afterwards at the Higher School of Pedagogy in Zagreb. For a certain period of time he worked in Vis and upon graduating from the Higher School he received a teaching post at the School of Teaching in Šibenik. He went on with his studies in Zagreb — College of Pedagogy — and after graduating became the professor for the pedagogical group of subjects at the School of Teaching in Šibenik. Before the outbreak of WWII he became the principal of this school, but when the Italian forces entered Šibenik he was arrested and sent off to a prisoner's camp where he remained till the end of 1943. After the liberation of the country he took up residence and worked in Zagreb where he passed away in 1961. Professor Klonimir Škalko did literary work and, as an excellent pedagogue, he wrote a number of prominent pedagogical monographs and treatise. According to his convictions he was liberal and democratic, as well as being a great patriot, while he was also active and engaged in the social realm up to the time of his death.